

Для забезпечення ефективного управління фінансами та запобігання корупції важливим є належний фінансовий контроль та аудит. Громади повинні розробити системи обліку та контролю, які дозволять виявляти та усувати фінансові недоліки.

Важливою частиною загального механізму формування фінансових ресурсів громади є залучення інвестицій. Громади можуть залучати інвестиції як з місцевих, так і з зовнішніх джерел. Це допомагає реалізувати інфраструктурні проекти та сприяє розвитку бізнес-середовища.

Однією з ефективних стратегій для формування фінансових ресурсів є між громадське партнерство. Громади можуть спільно розвивати та впроваджувати проекти, що дозволяє раціонально використовувати ресурси та розподіляти витрати.

Механізм формування фінансових ресурсів територіальних громад в контексті децентралізації влади вимагає комплексного та ретельно обґрунтованого підходу. Важливими аспектами є належна податкова система, фінансовий облік, контроль, інвестиції та співпраця. Здатність громади ефективно формувати фінансові ресурси є важливим чинником для забезпечення її розвитку.

Перелік використаних джерел:

1. Польова, О. (2022) «Децентралізація у забезпеченні стійкого економічного та соціального розвитку територіальних громад», *Економіка та суспільство*, (37).

УДК 336.7

Долик Ірина

студентка групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Письменний Віталій

доктор економічних наук, доцент

професор кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Iryna Dolyk

Student of PFm-51group

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Vitalii Pysmennyi

Doctor of Sciences (Economics), Docent

Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE: OPPORTUNITIES, CHALLENGES, THREAT FOR THE ECONOMY

Фінансовий ринок – це складна відкрита економічна система, яка являє собою сукупність економічних відносин й інститутів, пов'язаних з перерозподілом капіталу. Він є важливим елементом фінансової системи, від ефективності розвитку якого залежить економічна стабільність країни. Сучасний фінансовий ринок України, в порівнянні з розвиненими країнами, є молодим та проходить багато трансформаційних процесів для свого розвитку [1].

На початковому етапі формування фінансового ринку України виникли значні труднощі. Так, азієська фінансова криза, яка мала місце наприкінці 90-х років, зросла до

загальносвітового масштабу. Попри те, що вітчизняній економіці у той час вдалося уникнути дефолту, її наслідки були катастрофічними [2]. Курс гривні впав майже вдвічі з 1,86 грн за долар у 1997 році до 2,45 грн у 1998 році, індекс інфляції зріс до 20 %, порівняно з 10,1 % у попередньому році. Ще одним негативним наслідком було закриття багатьох підприємств і втрата робочих місць. У результаті цього у 1998 році кількість зареєстрованих безробітних перевищила 1 млн осіб, і в наступному році ця цифра збільшилася на понад 53 %.

Економічна криза, яка почалася в 2008 році в США і розповсюдилася на глобальному рівні, значно вплинула на фінансовий ринок України. Попри те, що середньорічна зарплата в Україні зросла до 1,8 тис. грн, порівняно з 2007 роком, ціни на товари і послуги також стрімко зросли – індекс інфляції в 2008 році склав 22,3 %. При цьому відбулося зростання валютного курсу: у 2007 році середній курс становив 5,05 грн за долар, у 2008 році зріс до 5,27 грн, а вже у 2009 році досяг 7,79 грн. Також варто відзначити, що кількість безробітних у 2008 році збільшилася на 31,5 %.

Тоді промислове виробництво скорочувалося два роки поспіль: у 2009 році на 5 %, порівняно з 2008 роком, і ще на 20,6 % у 2010 році, порівняно з 2009 роком. Зовнішня торгівля товарами серйозно зменшилася (у 2008 році експорт знизився на 19,1 %, а імпорт – на 46,5 %, порівняно з 2008 роком). Ці втрати виявились одними з найбільших серед країн Центральної та Східної Європи. Загалом же глобальна економічна криза поставила перед Україною багато фінансових та економічних викликів, і її наслідки для фінансового ринку відчувалися протягом кількох років після завершення кризи [3]. У період з 2014 по 2016 роки Україна стикалася із, так би мовити, «потрійною» кризою. Негативні явища в реальному секторі економіки посилювалися через банківську та валютну кризи. Накопичені макроекономічні дисбаланси з попередніх років, політична нестабільність, яка розпочалася у початку 2014 року, а також анексія Криму та війна на сході країни спричинили серйозні наслідки для фінансового ринку. У 2014 році сталася гостра девальвація національної валюти та швидка інфляція, які стали результатом значущих змін на валютному ринку України [4]. Наслідками цього стало зменшення числа іноземних компаній на території України, від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу, збільшення обсягу заборгованості країни як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, скорочення золотовалютного резерву України.

Після 2014 року курс валют почав зростати непередбачуваними темпами. У 2014 році гривня ослабла до 11,89 грн за долар, а в 2015 році – до 21,84 грн. Падіння реального ВВП на 6,6 % у 2014 році та 9,8 % у 2015 році супроводжувалося і підсилювалося кількома хвилями девальвації гривні та банківською кризою. Ця криза призвела до масового виведення грошових вкладів із банківської системи та банкрутства банків. Середньорічний курс долара продовжував зростати до: 2016 рік – 25,55 грн, 2017 рік – 26,6 грн, 2018 рік – 27,2 грн. У 2019 році національна валюта зміцнилася до 25,85 грн за долар. При цьому середньорічний курс в 2020 році становив 26,96 грн за долар.

Після півтора року ведення повномасштабної російсько-української війни економічна активність почала повільно відновлюватися завдяки розв'язанню проблем у ланцюгах постачання, релокації підприємств, звільненню окупованих територій і поверненню частини переміщених осіб. Зменшення безпекових ризиків, яке передбачається в наступному році, сприятиме прискоренню економічного зростання до 4,3 % у 2024 році та до 6,4 % у 2025 році. До того ж деокупація територій і повне відновлення роботи чорноморських портів допоможуть збільшити обсяги промислового виробництва та збору врожаю, а повернення вимушених мігрантів сприятиме розширенню внутрішнього попиту. Це позитивно вплине на стан фінансового ринку.

Розглядаючи питання розвитку фінансового ринку України, можна визначити декілька складових, які характеризуватимуть його виклики, загрози та можливості (табл. 1).

Основні складові сучасного розвитку фінансового ринку України

Можливості	Виклики	Загрози
• Підняття стандартів фінансового ринку, щоб вони відповідали європейським нормам. • Розвиток фондового ринку та інших інвестиційних інструментів з метою диверсифікації портфелів і залучення іноземних інвесторів. • Збільшення обсягів інвестицій в українську економіку через ринок цінних паперів. • Розширення можливостей фінансування для стартапів та інноваційних проєктів. • Розвиток і модернізація фінансових послуг, включаючи інтернет-банкінг, мобільні платежі та інші інновації.	• Політична нестабільність в Україні впливає на довіру інвесторів та споживачів, що може призвести до коливань на фінансовому ринку. • Падіння економічної активності має тривалий негативний вплив на доходи бізнесу та населення, а також призвело до зменшення попиту на послуги фінансового сектору. • Руїнування енергетичної й іншої цивільної інфраструктури та повільне економічне відновлення підвищують кредитний ризик. • Має місце нерозвинена інфраструктура та законодавча база для розвитку фінансових компаній.	• Економічні кризи та зміни в світовому фінансовому ринку можуть мати негативний вплив на фінансовий ринок України. • Зміни в фінансовому законодавстві та регуляторних вимогах можуть вплинути на фінансовий ринок і бізнес-середовище. • Інфраструктура ринків капіталу та організованих товарних ринків залишається неефективною та недостатньо розвиненою. • Існують ризики зміни валютних курсів, які мають вплив на банківську систему й експортно-імпортні операції.

Примітка: побудовано автором на основі [5]

Таким чином, подальший розвиток фінансового ринку України буде проходити через низку викликів, таких, як політична нестабільність, економічний занепад, труднощі з впровадженням реформ, вплив геополітичних чинників і зміни на світовому фінансовому ринку [5]. Україна має великий потенціал для розвитку свого фінансового ринку, але для досягнення успіху важливо ефективно вирішувати ці виклики. Спільні зусилля уряду, регуляторів і бізнесу можуть допомогти створити стабільне та привабливе фінансове середовище в Україні.

Перелік використаних джерел:

1. Школьник І.О., Кремень В.М. Періодизація розвитку фінансового сектору та фінансового нагляду в Україні. 2020. Вип. 3. С. 95–10.
2. Герасименко П. Українська економіка: від кризи до кризи. URL: https://zaxid.net/ekonomika_ukrayini_v_ochikuvanni_diva_n1526756.
3. Бураковський І. Якою була реакція України на світову фінансову кризу 2007–2009 років. URL: <https://espreso.tv/yakoyu-bula-reaktsiya-ukraini-na-svitovu-finansovu-krizu-2007-2009-rokiv>.
4. Батракова Т.І. Причини виникнення девальвації гривні та шляхи її подолання. 2019. Вип. 1. С. 16–19.
5. Науменкова С.В., Міщенко С.В. Особливості формування сучасної моделі фінансової системи. Вісник НБУ. 2020. Вип. 11. С. 27–31.